

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

12. december 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – socialpolitik – direktiv 79/7/EØF – ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring – artikel 4, stk. 1 og 2 – artikel 7, stk. 1 – beregning af ydelser – direktiv 2006/54/EF – ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse og erhverv – national lovgivning om ret til et pensionstillæg for kvinder, der har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, og som modtager en bidragsbaseret pension ved varig uarbejdsdygtighed – ingen indrømmelse af en sådan ret til mænd, der befinder sig i samme situation – sammenlignelig situation – direkte forskelsbehandling på grund af køn – undtagelser – foreligger ikke«

I sag C-450/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Juzgado de lo Social nº 3 de Gerona (arbejdsret nr. 3 i Gerona, Spanien) ved afgørelse af 21. juni 2018, indgået til Domstolen den 9. juli 2018, i sagen

WA

mod

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.-C. Bonichot, Domstolens vicepræsident, R. Silva de Lapuerta, og dommerne M. Safjan (refererende dommer), L. Bay Larsen og C. Toader,

generaladvokat: M. Bobek,

justitssekretær: fuldmægtig L. Carrasco Marco,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 13. juni 2019,

efter at der er afgivet indlæg af:

- WA ved abogado F. Casas Corominas,
- Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) først ved A.R. Trillo García, L. Martínez-Sicluna Sepúlveda og P. García Perea, derefter ved letrados L. Martínez-Sicluna Sepúlveda og P. García Perea,

* Processprog: spansk.

- den spanske regering ved L. Aguilera Ruiz, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen først ved N. Ruiz García, C. Valero og I. Galindo Martín, derefter ved N. Ruiz García og C. Valero, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 10. september 2019, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 157 TEUF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (EUT 2006, L 204, s. 23).
- 2 Anmodningen er indgivet i forbindelse med en tvist mellem WA, som er fader til to børn, og Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) (det nationale institut for social sikring, Spanien) vedrørende afslag på at tildele WA et pensionstillæg, som kvinder, der har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, modtager.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 79/7/EØF

- 3 Anden og tredje betragtning til Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring (EFT 1979, L 6, s. 24) er affattet som følger:

»[P]rincippet om ligebehandling på det sociale område bør i første række indføres i de lovbestemte ordninger, der yder beskyttelse ved sygdom, invaliditet, alderdom, arbejdsulykker og erhvervssygdomme samt ved arbejdsløshed, og i bestemmelserne om social bistand, såfremt disse supplerer eller træder i stedet for ovennævnte ordninger.

[G]ennemførelsen af princippet om ligebehandling med hensyn til social sikring er ikke til hinder for bestemmelser om beskyttelse af kvinder i forbindelse med moderskab, og medlemsstaterne kan med henblik herpå vedtage særlige bestemmelser til fordel for kvinder for at råde bod på faktiske uligheder.«

- 4 Direktivets artikel 1 bestemmer:

»Dette direktiv tilsigter gradvis gennemførelse for så vidt angår den i artikel 3 omhandlede sociale sikring og anden social beskyttelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring, i det følgende benævnt »princippet om ligebehandling«.«

5 Det nævnte direktivs artikel 2 fastsætter:

»Dette direktiv finder anvendelse på den erhvervsaktive befolkning, herunder selvstændige erhvervsdrivende, arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende, der midlertidigt er uden arbejde på grund af sygdom, ulykke eller ufrivillig arbejdsløshed, og personer, der søger arbejde, samt på arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende, der er fratrukket med alders- eller invalidepension.«

6 Samme direktivs artikel 3, stk. 1, bestemmer:

»Dette direktiv finder anvendelse:

a) på lovbestemte ordninger, der sikrer beskyttelse mod følgende risici:

- sygdom
- invaliditet
- alderdom
- arbejdsulykker og erhvervssygdomme
- arbejdsløshed

[...]«

7 Artikel 4 i direktiv 79/7 har følgende ordlyd:

»1. Princippet om ligebehandling indebærer, at der ikke finder nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn, hverken direkte eller indirekte, under henvisning særlig til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, især for så vidt angår:

- anvendelsesområdet for ordningerne samt betingelserne for adgang til disse
- bidragspligt og beregning af bidrag
- beregningen af ydelserne, herunder ægtefælle- eller forsørgertillæg, og betingelserne for varigheden og bevarelsen af retten til ydelserne.

2. Princippet om ligebehandling er ikke til hinder for bestemmelser om beskyttelse af kvinder i forbindelse med moderskab.«

8 Direktivets artikel 7 bestemmer:

»1. Dette direktiv er ikke til hinder for, at medlemsstaterne kan undtage følgende fra direktivets anvendelsesområde:

[...]

b) fordele med hensyn til aldersforsikring til personer, som har opdraget børn; erhvervelse af ret til ydelser efter perioder, hvor beskæftigelsen har været afbrudt som følge af børneopdragelse

[...]

2. Medlemsstaterne foretager regelmæssigt en undersøgelse af de områder, der er undtaget i henhold til stk. 1, med henblik på at efterprøve, om det under hensyn til den sociale udvikling på et område er berettiget at opretholde de pågældende undtagelser.«

Direktiv 2006/54

9 Direktiv 2006/54 ophævede Rådets direktiv 76/207/EØF af 9. februar 1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår (EFT 1976, L 39, s. 40), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/73/EF af 23. september 2002 (EFT 2002, L 269, s. 15).

10 13. betragtning til direktiv 2006/54 har følgende ordlyd:

»Domstolen fastslog i sin dom af 17. maj 1990[, Barber (C 262/88, EU:C:1990:209)], at alle ydelser, der udbetales i henhold til erhvervstilknyttede pensionsordninger, udgør en del af lønnen som omhandlet i [EF-]traktatens artikel 141.«

11 Direktivets artikel 1 bestemmer:

»Dette direktiv har til formål at sikre gennemførelsen af princippet om lige muligheder for og lige behandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv.

I det øjemed indeholder det bestemmelser til gennemførelse af princippet om ligebehandling for så vidt angår:

[...]

b) arbejdsvilkår, herunder løn

c) erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger.

[...]«

12 Det nævnte direktivs artikel 2 bestemmer i stk. 1:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

f) »erhvervstilknyttede sikringsordninger«: ordninger, der ikke er omfattet af [...] direktiv 79/7[...], og som har til formål at sikre arbejdere, uanset om de er lønmodtagere eller selvstændige erhvervsdrivende, inden for en virksomhed eller en gruppe af virksomheder, inden for en erhvervsgrænse eller inden for en faglig eller tværfaglig branche, ydelser, som skal supplere ydelserne fra de lovbestemte sociale sikringsordninger eller træde i stedet for disse, uanset om medlemskab af disse ordninger er obligatorisk.«

Spansk ret

- 13 Artikel 7. stk. 1, i Ley General de la Seguridad Social (den almindelige lov om social sikring) i den konsoliderede udgave, der blev godkendt ved Real Decreto 8/2015 (kongeligt lovdekret nr. 8/2015) af 30. oktober 2015 (BOE nr. 261, af 31.10.2015, s. 103291) (herefter »lov om social sikring«), bestemmer:

»Uafhængigt af deres køn, deres civilstand og deres erhverv, er spanske statsborgere, der bor i Spanien, og udlændinge, der bor eller opholder sig lovligt på spansk område, omfattet af den sociale sikringsordning med henblik på levering af bidragspligtige ydelser, forudsat at de, for så vidt angår begge kategorier, udøver virksomhed i indlandet og henhører under ét af de følgende afsnit:

- a) arbejdstagere, der leverer deres tjenesteydelser for fremmed regning på de betingelser, der er fastsat i artikel 1, stk. 1, i den konsoliderede tekst til Estatuto de los Trabajadores [lov om arbejdstageres rettigheder], i de forskellige brancher i erhvervslivet, eller arbejdstagere, der kan ligestilles med disse sidstnævnte, uanset om de er midlertidigt ansatte, sæsonarbejdere, fastansatte eller »fijo-discintinuo«-ansatte, herunder telearbejdere og under alle omstændigheder uafhængigt af arbejdstagerens erhverv, arten og størrelsen af det vederlag, der oppebæres, og arbejdsforholdets generelle karakter
  - b) selvstændige, uanset om de er indehavere af enkeltmands- eller familievirksomheder, som er over 18 år, der opfylder alle de betingelser, der udtrykkeligt er fastlagt i denne lov eller i den lovgivning, der er vedtaget med henblik på anvendelsen af denne lov
  - c) arbejdstagere, der er medlemmer af arbejdsandelsselskaber eller andelsselskaber
  - d) studerende
  - e) civile og militære tjenestemænd ansat i staten.«
- 14 Artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring bestemmer:

»Kvinder, som har fået biologiske eller adopterede børn, og som i henhold til en hvilken som helst ordning under den sociale sikringsordning modtager ydelser inden for rammerne af bidragsbaseret alderspension, enkepension eller pension ved varig uarbejdsdygtighed, har ret til et pensionstillæg for deres demografiske bidrag til den sociale sikringsordning.

Dette tillæg, som i enhver henseende har retlig karakter af en bidragsbaseret offentlig pensionsydelse, består af et beløb svarende til det resultat, der fremkommer ved at multiplicere den oprindelige størrelse af de nævnte pensioner med en bestemt procentsats, som fastsættes på grundlag af antallet af børn ud fra følgende skala:

- a) ved to børn: 5%
- b) ved tre børn: 10%
- c) ved fire børn eller derover: 15%.

Ved fastlæggelsen af retten til tillægget samt tillæggets størrelse medregnes alene de børn, der er født eller adopteret inden indtrædelsen af den pensionsudløsende begivenhed.«

- 15 Artikel 196, stk. 3, i lov om social sikring bestemmer:

»Den økonomiske ydelse ved varig absolut uarbejdsdygtighed består af en livsvarig pension.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 16 Ved afgørelse af 25. januar 2017 tilkendte INSS WA pension ved varig absolut uarbejdsdygtighed på 100% af beregningsgrundlaget (herefter »afgørelsen af 25. januar 2017«). Denne pension var på 1 603,43 EUR om måneden, som pristalsreguleres.
- 17 WA indgav en forudgående administrativ klage over denne afgørelse, hvori han anførte, at han som fader til to døtre og i medfør af artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring burde have ret til at modtage det i denne bestemmelse fastsatte pensionstillæg (herefter »det omhandlede pensionstillæg«) på 5% af den oprindelige størrelse af hans pension på lige vilkår med kvinder, som er moder til to børn, og som modtager en bidragsbaseret pension ved varig uarbejdsdygtighed i henhold til en spansk ordning under den sociale sikringsordning.
- 18 Ved afgørelse af 9. juni 2017 gav INSS afslag på WA's forudgående administrative klage og fastholdt afgørelsen af 25. januar 2017. I denne forbindelse anførte INSS, at det omhandlede pensionstillæg udelukkende tildeles kvinder, som modtager ydelser fra en spansk bidragsbaseret social sikringsordning, og som er moder til mindst to børn, på grund af deres demografiske bidrag til den sociale sikringsordning.
- 19 I mellemtiden anlagde WA den 23. maj 2017 sag til prøvelse af afgørelsen af 25. januar 2017 ved Juzgado de lo Social n° 3 de Gerona (arbejdsret nr. 3 i Gerona, Spanien) med påstand om anerkendelse af hans ret til det omhandlede pensionstillæg.
- 20 Den 18. maj 2018 blev Juzgado de lo Social n° 3 de Gerona (arbejdsret nr. 3 i Gerona) underrettet om, at WA afgik ved døden den 9. december 2017. Dennes hustru, DC, har efterfulgt den afdøde som sagsøger i tvisten i hovedsagen. Den forelæggende ret har anført, at den eventuelle udbetaling af det omhandlede pensionstillæg følgelig vil løbe indtil tidspunktet for WA's død.
- 21 Den forelæggende ret har anført, at artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring giver ret til det omhandlede pensionstillæg til kvinder, som har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, på grund af deres demografiske bidrag til den sociale sikringsordning, mens mænd, der befinder sig i samme situation, ikke har denne ret. Den forelæggende ret har udtrykt tvivl om, hvorvidt en sådan bestemmelse er i overensstemmelse med EU-retten.
- 22 Begrebet »demografisk bidrag til den sociale sikringsordning«, jf. artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring, kan både siges at gælde for kvinder og mænd, eftersom reproduktion samt ansvaret for pasning, forsørgelse og opdragelse af børnene – ligesom omsorgen herfor – kan udføres af enhver, der kan anses for moder eller fader. Følgelig kan fraværet fra arbejdet som følge af fødsel, adoption eller børnepasning være til lige stor skade i erhvervsmæssig henseende for kvinder og mænd, uafhængigt af deres demografiske bidrag til den sociale sikringsordning. I denne forbindelse skaber artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring en ubegrundet forskelsbehandling til fordel for kvinder og til skade for mænd, der befinder sig i samme situation.
- 23 Reproduktion indebærer imidlertid et langt større offer for kvinder på det personlige og erhvervsmæssige plan. Kvinder skal nemlig gennemgå en graviditetsperiode og en fødsel, der har åbenbare biologiske og fysiologiske følger med de ulemper, som dette indebærer i fysisk forstand såvel som i erhvervsmæssig forstand og i relation til berettigede forventninger om en karrieremæssig udvikling. Ud fra en biologisk betragtning kan bestemmelserne i artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring, for så vidt som de tilsigter at beskytte kvinder i forbindelse med graviditet og moderskab, således være begrundet.

- 24 På denne baggrund har Juzgado de lo Social n° 3 de Gerona (arbejdsret nr. 3 i Gerona) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Udgør det en [tilsidesættelse] af princippet om ligebehandling, som forbyder enhver forskelsbehandling på grundlag af køn, og som er anerkendt i artikel 157 [TEUF] samt i [...] direktiv 76/207[...] og i direktiv 2002/73 om ændring heraf, som omarbejdet ved direktiv 2006/54[...], når en national retsforordning (nærmere bestemt artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring) som følge af deres demografiske bidrag til den sociale sikringsordning anerkender retten til et pensionstillæg for kvinder, der har fået biologiske eller adopterede børn, og som i henhold til en hvilken som helst ordning under den sociale sikringsordning modtager ydelser [inden for rammerne af en bidragsbaseret] alderspension, enkepension eller pension ved varig uarbejdsdygtighed, mens mænd, der befinder sig i en tilsvarende situation, derimod ikke indrømmes en sådan ret?«

Om det præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

- 25 På baggrund af den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer det Domstolen at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den forelæggende ret i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra dette synspunkt påhviler det Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den. Det påhviler nemlig Domstolen at fortolke alle de bestemmelser i EU-retten, som de nationale retter skal anvende for at træffe afgørelse i de for dem verserende tvister, også selv om disse bestemmelser ikke udtrykkeligt er omtalt i de præjudicielle spørgsmål, der forelægges Domstolen (dom af 26.6.2008, Wiedemann og Funk, C-329/06 og C-343/06, EU:C:2008:366, præmis 45, og af 8.5.2019, PI, C-230/18, EU:C:2019:383, præmis 42).
- 26 Selv om den forelæggende ret i den foreliggende sag formelt har begrænset sit spørgsmål alene til fortolkningen af bestemmelserne i artikel 157 TEUF og direktiv 2006/54, er dette derfor ikke til hinder for, at Domstolen oplyser den om alle de momenter angående fortolkningen af EU-retten, som kan være til nytte ved afgørelsen af den sag, som verserer for den, uanset om den henviser til dem i sit spørgsmål. Det tilkommer herved Domstolen fra samtlige de oplysninger, der er fremlagt af den forelæggende ret, navnlig af forelæggelsesafgørelsens præmisser, at udlede de EU-retlige elementer, som det under hensyn til sagens genstand er nødvendigt at fortolke (jf. i denne retning dom af 12.1.2010, Wolf, C-229/08, EU:C:2010:3, præmis 32, og af 8.5.2019, PI, C-230/18, EU:C:2019:383, præmis 43).
- 27 I det foreliggende tilfælde har WA, der er fader til to børn, på grundlag af artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring, gjort krav på tildeling af det omhandlede pensionstillæg til hans bidragsbaserede pension ved varig uarbejdsdygtighed.
- 28 I denne henseende bemærkes, at under begrebet »løn« i den forstand, hvori det er anvendt i artikel 157, stk. 2, TEUF, henhører de pensioner, der hidrører fra ansættelsesforholdet mellem arbejdstageren og arbejdsgiveren, bortset fra dem, der følger af en lovbestemt ordning, der finansieres af arbejdstagere, arbejdsgivere og eventuelt det offentlige i et omfang, som i mindre grad følger af et sådant ansættelsesforhold end af socialpolitiske overvejelser. Således ses dette begreb ikke at kunne omfatte socialsikringsordninger eller -ydelser, såsom alderspension, som er reguleret direkte ved lov, således at der ikke foreligger nogen overenskomst inden for den pågældende virksomhed eller erhvervsgren, og som obligatorisk finder anvendelse på almindelige grupper af arbejdstagere (dom af 22.11.2012, Elbal Moreno, C-385/11, EU:C:2012:746, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis).

- 29 En bidragsbaseret pension ved varig uarbejdsdygtighed som den, WA modtog, på grundlag af hvilken det omhandlede pensionstillæg udregnes, fremstår som en pension, der i mindre grad følger af et ansættelsesforhold mellem arbejdstageren og arbejdsgiveren end af socialpolitiske overvejelser som omhandlet i den retspraksis, der er anført i denne doms foregående præmis.
- 30 Derudover præciserer artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring, at det omhandlede pensionstillæg i enhver henseende har retlig karakter af en bidragsbaseret offentlig pensionsydelse.
- 31 Socialpolitiske, statsorganisatoriske, etiske eller endog budgetmæssige hensyn, som har haft eller har kunnet have betydning for den nationale lovgivers fastsættelse af en ordning, kan ganske vist ikke tillægges afgørende betydning, såfremt pensionen kun berører en særlig gruppe af arbejdstagere, såfremt den direkte afhænger af den tilbagelagte tjenestetid, og såfremt den fastsættes på grundlag af den senest oppebårne løn (dom af 28.9.1994, Beune, C-7/93, EU:C:1994:350, præmis 45, og af 22.11.2012, Elbal Moreno, C-385/11, EU:C:2012:746, præmis 23).
- 32 Som INSS har gjort gældende, synes den første af disse tre betingelser i denne forbindelse under alle omstændigheder ikke at være opfyldt, idet de for Domstolen fremlagte sagsakter ikke indeholder nogen oplysning om, at en bidragsbaseret pension ved varig uarbejdsdygtighed som den, der er omhandlet i hovedsagen, alene skulle berøre en særlig gruppe af arbejdstagere.
- 33 Følgelig falder en sådan bidragsbaseret pension ved varig uarbejdsdygtighed ikke ind under begrebet »løn« som omhandlet i artikel 157, stk. 1 og 2, TEUF eller i direktiv 2006/54 (jf. i denne retning dom af 13.2.1996, Gillespie m.fl., C-342/93, EU:C:1996:46, præmis 14, af 22.11.2012, Elbal Moreno, C-385/11, EU:C:2012:746, præmis 25, og af 14.7.2016, Ornano, C-335/15, EU:C:2016:564, præmis 38).
- 34 Desuden fremgår det af artikel 1, stk. 2, litra c), i direktiv 2006/54, sammenholdt med dettes artikel 2, stk. 1, litra f), at det nævnte direktiv ikke finder anvendelse på lovbestemte ordninger, der er omfattet af direktiv 79/7.
- 35 Derimod henhører det omhandlede pensionstillæg under sidstnævnte direktiv, idet det indgår i en lovbestemt ordning, der sikrer beskyttelse mod en af de i artikel 3, stk. 1, i direktiv 79/7 opregnede risici, nemlig invaliditet, og idet det er direkte og faktisk forbundet med beskyttelsen mod denne risiko (jf. i denne retning dom af 16.12.1999, Taylor, C-382/98, EU:C:1999:623, præmis 14, og af 22.11.2012, Elbal Moreno, C-385/11, EU:C:2012:746, præmis 26).
- 36 Pensionstillægget søger nemlig at beskytte kvinder, der har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, og som modtager invalidepension, idet den sikrer, at de pågældende råder over de nødvendige midler til bl.a. at dække deres behov.
- 37 Under disse omstændigheder må det forelagte spørgsmål forstås således, at det nærmere bestemt ønskes oplyst, om direktiv 79/7 skal fortolkes således, at det er til hinder for en national lovgivning, der – som følge af kvinders demografiske bidrag til den sociale sikringsordning – giver kvinder, der har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, og som modtager en bidragsbaseret pension ved varig uarbejdsdygtighed i henhold til en ordning under den sociale sikringsordning, ret til et pensionstillæg, mens mænd, der befinder sig i samme situation, ikke har ret til et sådant pensionstillæg.

Om realiteten

- 38 I henhold til artikel 4, stk. 1, tredje led, i direktiv 79/7 indebærer princippet om ligebehandling, at der ikke finder nogen forskelsbehandling sted på grundlag af køn, hverken direkte eller indirekte, under henvisning særlig til ægteskabelig eller familiemæssig stilling, især for så vidt angår beregningen af ydelserne.

- 39 Hovedsagen vedrører beregningen af det samlede beløb for den pension ved varig uarbejdsdygtighed, som en mand, der har to børn, modtager, idet denne har gjort krav på det omhandlede pensionstillæg.
- 40 Ifølge artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring har kvinder, henset til deres demografiske bidrag til den sociale sikringsordning, ret til det omhandlede pensionstillæg, når de har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, og de i henhold til en ordning under den sociale sikringsordning modtager ydelser inden for rammerne af bl.a. bidragsbaseret pension ved varig uarbejdsdygtighed. Derimod modtager mænd, såfremt de befinder sig i samme situation, ikke dette pensionstillæg.
- 41 Denne nationale lovgivning synes således at behandle mænd, der har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, mindre gunstigt. En sådan mindre gunstig behandling på grund af køn kan udgøre direkte forskelsbehandling som omhandlet i artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7.
- 42 Efter Domstolens faste praksis består forskelsbehandling i, at der på sammenlignelige situationer anvendes forskellige bestemmelser, eller at den samme bestemmelse anvendes på forskellige situationer (dom af 13.2.1996, Gillespie m.fl., C-342/93, EU:C:1996:46, præmis 16, og af 8.5.2019, Praxair MRC, C-486/18, EU:C:2019:379, præmis 73).
- 43 Det må således undersøges, om den forskelsbehandling af mænd og kvinder, der er indført ved den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning, vedrører kategorier af personer, der befinder sig i sammenlignelige situationer.
- 44 I denne henseende forudsætter betingelsen om, at der skal foreligge sammenlignelige situationer, ikke, at situationerne er identiske, men alene, at de er lignende (dom af 26.6.2018, MB (Kønsskifte og alderspension), C-451/16, EU:C:2018:492, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).
- 45 Situationers sammenlignelige karakter skal ikke vurderes generelt og abstrakt, men specifikt og konkret på grundlag af alle de omstændigheder, som kendetegner dem, navnlig i lyset af indholdet af og formålet med den nationale lovgivning, der indfører en forskellig behandling, samt i givet fald de principper, der gælder inden for det område, som den nationale lovgivning henhører under, og de formål, der forfølges på det pågældende område (dom af 26.6.2018, MB (Kønsskifte og alderspension), C-451/16, EU:C:2018:492, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis).
- 46 Hvad angår det formål, der forfølges med artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring – nemlig at belønne kvinders demografiske bidrag til den sociale sikringsordning – må det konstateres, at mænds bidrag til demografien er lige så nødvendigt som kvinders bidrag.
- 47 Følgelig kan henvisningen alene til det demografiske bidrag til den sociale sikringsordning ikke begrunde, at mænd og kvinder ikke skulle befinde sig i en sammenlignelig situation med hensyn til tildelingen af det omhandlede pensionstillæg.
- 48 Imidlertid har den spanske regering som svar på et skriftligt spørgsmål fra Domstolen understreget, at formålet med dette pensionstillæg ikke kun er at belønne kvinder, der har fået mindst to børn, for deres demografiske bidrag til den sociale sikringsordning. Det nævnte pensionstillæg er også blevet udformet som en foranstaltning, der tilsigter at mindske de forskelle på størrelsen af mænds og kvinders pensioner, der følger af forskelle i forbindelse med karriereforsløbet. Det formål, der forfølges, består i at sikre, at der tildeles tilstrækkelig pension til kvinder, hvis bidragsevne og – som følge heraf – hvis pensionsbeløb er blevet reduceret i forbindelse med, at deres erhvervsmæssige karriere er blevet afbrudt eller afkortet, fordi de har fået mindst to børn.

- 49 Derudover har INSS i instituttets skriftlige bemærkninger gjort gældende, at det omhandlede pensionstillæg er begrundet ud fra socialpolitiske hensyn. I denne forbindelse har INSS fremlagt en lang række statistiske oplysninger, der peger på forskelle i størrelsen af mænds og kvinders pension, såvel som forskelle mellem på den ene side pensionens størrelse for kvinder uden børn eller kvinder, der har fået ét barn, og på den anden side pensionens størrelse for kvinder, der har fået mindst to børn.
- 50 Hvad i denne henseende angår målet om at mindske forskellen på størrelsen af mænds pension og kvinders pension ved at tildele det omhandlede pensionstillæg skal det bemærkes, at artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring – i det mindste delvis – tilsigter at beskytte kvinder i deres egenskab af forældre.
- 51 Der er imidlertid for det første tale om en egenskab, som både mand og kvinder kan have, og for det andet kan situationen for en fader og situationen for en moder sammenlignes for så vidt angår opdragelsen af deres børn (jf. i denne retning dom af 29.11.2001, Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, præmis 56, og af 26.3.2009, Kommissionen mod Grækenland, C-559/07, ikke trykt i Sml., EU:C:2009:198, præmis 69).
- 52 Navnlig er den omstændighed, at kvinder er mere berørt af faglige ulemper, der skyldes børns opdragelse, idet det generelt er dem, der påtager sig denne opdragelse, ikke af en sådan art, at det kan udelukkes, at deres situation er sammenlignelig med situationen for en mand, der har varetaget sine børns opdragelse, og som dermed er blevet udsat for de samme karrieremæssige ulemper (jf. i denne retning dom af 29.11.2001, Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, præmis 56).
- 53 Således som generaladvokaten har anført i punkt 66 i forslaget til afgørelse, er tilstedeværelsen af statistiske oplysninger, som viser strukturelle forskelle på størrelsen af kvinders og mænds pension, under disse omstændigheder ikke tilstrækkeligt til at gøre det muligt at konkludere, at kvinder og mænd med hensyn til det omhandlede pensionstillæg ikke befinder sig i en sammenlignelig situation i deres egenskab af forældre.
- 54 Ifølge Domstolens praksis er en undtagelse fra det forbud, der er fastsat i artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/7, mod enhver form for direkte forskelsbehandling på grund af køn kun mulig i de tilfælde, der er udtømmende opregnet i direktivets bestemmelser (jf. i denne retning dom af 3.9.2014, X, C-318/13, EU:C:2014:2133, præmis 34 og 35, og af 26.6.2018, MB (Kønsskifte og alderspension), C-451/16, EU:C:2018:492, præmis 50).
- 55 Hvad angår disse fravigelsesgrunde bemærkes for det første, at princippet om ligebehandling i henhold til artikel 4, stk. 2, i direktiv 79/7 ikke er til hinder for bestemmelser om beskyttelse af kvinder i forbindelse med moderskab.
- 56 I denne henseende følger det af Domstolens praksis, at artikel 4, stk. 2, i direktiv 79/7 – ved at forbeholde medlemsstaterne retten til at opretholde eller indføre bestemmelser med det formål at sikre denne beskyttelse – herved anerkender, at det, med hensyn til princippet om ligebehandling af kønnene, er begrundet dels at beskytte kvindens fysiske tilstand under graviditeten og efter fødslen, dels at beskytte det særlige forhold mellem moderen og barnet i perioden efter fødslen (jf. i denne retning vedrørende direktiv 76/207 dom af 12.7.1984, Hofmann, 184/83, EU:C:1984:273, præmis 25, og af 19.9.2013, Betriu Montull, C-5/12, EU:C:2013:571, præmis 62).
- 57 I det foreliggende tilfælde indeholder artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring imidlertid ikke noget element, der etablerer en relation mellem tildeling af det omhandlede pensionstillæg og afholdelsen af barselsorlov, eller de karrieremæssige ulemper i forbindelse med det fravær fra arbejdet, som en kvinde kan være udsat for i den periode, der følger efter en fødsel.

- 58 Navnlig tildeles det nævnte pensionstillæg til kvinder, der har adopteret børn, hvilket viser, at den nationale lovgiver ikke har haft til hensigt at begrænse anvendelsen af artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring til beskyttelsen af den biologiske tilstand for kvinder, der har født.
- 59 Som generaladvokaten af anført i punkt 54 i forslaget til afgørelse, indeholder denne bestemmelse desuden ikke nogen betingelse om, at kvinder skal være ophørt med at arbejde på det tidspunkt, hvor de fik børn, idet betingelsen om afholdelse af barselsorlov således er fraværende. Dette er bl.a. tilfældet i situationer, hvor en kvinde har født, inden hun indtrådte i arbejdsstyrken.
- 60 Det må følgelig konstateres, at et pensionstillæg som det i hovedsagen omhandlede ikke er omfattet af anvendelsesområdet for undtagelsen fra det forbud mod forskelsbehandling, der er fastsat i artikel 4, stk. 2, i direktiv 79/7.
- 61 For det andet er dette direktiv i henhold til dets artikel 7, stk. 1, litra b), ikke til hinder for, at medlemsstaterne kan undtage fordele med hensyn til aldersforsikring til personer, som har opdraget børn, og erhvervelse af ret til ydelser efter perioder, hvor beskæftigelsen har været afbrudt som følge af børneopdragelse, fra direktivets anvendelsesområde.
- 62 Det bemærkes i denne henseende, at artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring under alle omstændigheder ikke gør tildelingen af det omhandlede pensionstillæg betinget af børneopdragelse eller af, at der har været perioder, hvor beskæftigelsen har været afbrudt som følge af børneopdragelse, men alene af, at de kvinder, der modtager tillægget, har fået mindst to biologiske eller adopterede børn og modtager en bidragsbaseret alderspension, enkepension eller pension ved varig uarbejdsdygtighed i henhold til en ordning under den sociale sikringsordning.
- 63 Følgelig finder artikel 7, stk. 1, litra b), i direktiv 79/7 ikke anvendelse på en ydelse som det omhandlede pensionstillæg.
- 64 Endelig skal det tilføjes, at princippet om ligebehandling i henhold til artikel 157, stk. 4, TEUF for at sikre fuld ligestilling mellem mænd og kvinder i praksis på arbejdsmarkedet ikke er til hinder for, at de enkelte medlemsstater opretholder eller vedtager foranstaltninger, der tager sigte på at indføre specifikke fordele, der har til formål at gøre det lettere for det underrepræsenterede køn at udøve en erhvervsaktivitet eller at forebygge eller opveje ulemper i den erhvervs-mæssige karriere.
- 65 Den nævnte traktatbestemmelse kan imidlertid ikke finde anvendelse på nationale forskrifter såsom artikel 60, stk. 1, i lov om social sikring, eftersom det omhandlede pensionstillæg begrænser sig til at tildele kvinder et ekstra beløb på det tidspunkt, hvor der tildeles pension – bl.a. i tilfælde af varig uarbejdsdygtighed – uden at den afhjælper de problemer, de kan møde i løbet af deres karriere, og når dette tillæg ikke efter sin art ses at kunne kompensere for de ulemper, som kvinder er udsat for, ved at støtte dem i denne karriere og således sikre fuld ligestilling mellem mænd og kvinder i praksis på arbejdsmarkedet (jf. i denne retning dom af 29.11.2001, Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, præmis 65, og af 17.7.2014, Leone, C-173/13, EU:C:2014:2090, præmis 101).
- 66 Det må følgelig konstateres, at en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede udgør direkte forskelsbehandling på grund af køn, og at den derfor er forbudt ved direktiv 79/7.
- 67 Henset til ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at direktiv 79/7 skal fortolkes således, at det er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der giver kvinder, som har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, og som modtager en bidragsbaseret pension ved varig uarbejdsdygtighed i henhold til en ordning under den sociale sikringsordning, ret til et pensionstillæg, mens mænd, der befinder sig i samme situation, ikke har ret til et sådant pensionstillæg.

Sagsomkostninger

- 68 Da sagen i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

Rådets direktiv 79/7/EØF af 19. december 1978 om gradvis gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til social sikring skal fortolkes således, at det er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der giver kvinder, som har fået mindst to biologiske eller adopterede børn, og som modtager en bidragsbaseret pension ved varig uarbejdsdygtighed i henhold til en ordning under den sociale sikringsordning, ret til et pensionstillæg, mens mænd, der befinder sig i samme situation, ikke har ret til et sådant pensionstillæg.

Underskrifter